

7.5.2025

EOAK/5140/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Pihlajisto

KAUPUNKI LAIMINLÖI TYÖLLISTÄMISVELVOITEENSA – APULAIISOIKEUSASIAMIES ESITTÄÄ HYVITTÄMISTÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli kaupungin työllisyyspalvelujen menettelyä. Kantelun mukaan kunnilla on lakisääteinen velvollisuus tarjota velvoitetyötä yli 55-vuotiaille, mutta kaupunki ei noudata tätä velvollisuutta. Kantelijan mukaan hän oli syksystä 2023 lähtien tuloksetta yrittänyt saada vastuuhenkilöltä yhteystietoja velvoitetyöpalveluun. Vastuuhenkilö oli väittänyt, että kaupunki ei tarjoa velvoitetyötä, ja vedonnut palkkatuettuun työhön, joka korvaa kaupungissa velvoitetyön. Kantelijan mukaan hänelle oli tarjottu velvoitetyön korvaavaa työkokeilua.

Vielä kantelija kertoi, ettei hän ollut saanut esimiesten yhteystietoja lukuisista pyynnöistä huolimatta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin työllisyyspalvelujen lausunto ja selvitys (liitteenä), josta käy ilmi seuraavaa.

Työ- ja elinkeinotoimistosta (TE-toimisto) soitettiin 1.8.2023 kantelijalle ja kerrottiin mahdollisuudesta velvoitetyöhön. Kantelijan asiakkuus siirtyi 15.9.2023 TE-toimistosta kaupungin työllisyyspalveluille.

Työllisyyspalvelujen asiantuntija tapasi kantelijan 2.11.2023. Tapaamisen yhteydessä kantelijalle laadittiin työllistymissuunnitelma, jonka kantelija hyväksyi ja allekirjoitti.

Työllisyyspalvelut lähetti kantelijalle 8.6.2024 sähköpostilla linkin kaupungin palkkatukityöpaikoista, koska ne olivat lähes täysin samoja kuin työllistämisvelvoitetyöpaikat. Työllisyyspalvelut neuvoi kantelijaa 12.8.2024 palkkatuesta. Elokuussa 2024 työllisyyspalvelut kertoi kantelijalle puhelimitse terveystieteiden rokotuskampanjoiden aikaisista työkokeilupajoista. Samassa yhteydessä työllisyyspalvelut neuvoi kantelijaa työkokeilun vakuutuksista. Kantelijan tiedot lähetettiin 15.8.2024 uudelleen työllisyyspalvelujen työllistämisvelvoitteen yhdyshenkilöille, jotka yrittivät tavoitella kantelijaa 19.8.2024 työllistämisvelvoitteeseen liittyen. Kantelija ei ollut vastannut puhelimeen. Työllisyyspalvelujen mukaan työllistämisvelvoitteen yhdyshenkilöt yrittivät tavoittaa kantelijaa useamman kerran, mutta kantelija ei vastannut puhelimeen tai soittanut takaisin.

Työllisyyspalvelujen mukaan sen asiantuntijat olivat yrittäneet edistää kantelijan työllistymistä. Työllistämismäärä ei työllisyyspalvelujen mukaan kantelijan osalta toteutunut. Keskeinen kantelijan työllistämistä vaikeuttanut seikka oli työllisyyspalvelujen mukaan se, ettei kantelija vastannut työllisyyspalvelujen työllistämismäärän yhdyshenkilöiden puheluihin tai soittanut takaisin. Puhelimessa olisi voitu selvittää kantelijaa mietityttäviä työllistämismäärätyksiin liittyviä asioita. Kantelijaa oli aktiivisesti rohkaistu olemaan yhteydessä neuvontaan ilman ajanvarausta ja kantelijan yhteydenottoihin vastattiin aina ajallaan viiden arkipäivän sisällä.

3 RATKAISU

3.1 Työntekomahdollisuuden järjestäminen

Perustuslain (731/1999) 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan 2 momentin mukaan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Vuoden 2024 loppuun voimassa olleen **työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain** (1269/2020, kokeilulaki) 13 §:ssä säädettiin kuntoutus-, koulutus- ja työntekomahdollisuuden järjestämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan kokeilualueen kunnan tuli tarjota 60 vuotta täyttäneelle asiakkaanaan olevalle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuetuun työhön muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia.

Kokeilulain 13 §:n 3 momentissa säädettiin, että jos 2 momentissa tarkoitettu työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida tarjota soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa, kunnan on järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 ja 2 §:n mukaisesti.

Vuoden 2024 loppuun asti voimassa olleen **julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain** (916/2012, JTYPL) 11 luvussa olivat säännökset työllistämismääräysvalvonnasta. JTYPL:n 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tuli järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ oli järjestettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

JTYPL:n 11 luvun 1 §:n 3 momentissa säädettiin, että jos 2 momentissa tarkoitettu työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, hänen kotikuntansa oli järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi (työllistämismääräys). Kunnan oli järjestettävä työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Totean käytettävissä olevan aineiston perusteella jäävän epäselväksi, milloin kantelijan työttömyyspäivärahan enimmäisaika täytyi. Selvää on kuitenkin se, että kantelija oli työllistämismääräyksen piirissä siirtyessään kaupungin työllisyyspalvelujen asiakkaaksi 15.9.2023 ja että kantelijalle ei ollut järjestetty työllistämismääräyksen perusteella työntekomahdollisuutta 15.10.2024 mennessä.

Saamani selvityksen perusteella katson, että kaupungin työllisyyspalvelut ei ole menetellyt työllistämismääräyksen osalta em. säännösten mukaisesti.

3.2 Tiedusteluun vastaaminen

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Tietopyynnön käsittelystä säädetään erikseen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:ssä.

Kantelijan mukaan hän oli tiedustellut esimiesten yhteystietoja mutta ei ollut saanut niitä lukuisista pyynnöistä huolimatta. Totean, että kantelijan antamien tietojen perusteella asiaa ei voitu tutkia, koska kantelusta ei ilmennyt, millä tavalla ja milloin kantelija oli yhteystietoja tiedustellut tai pyytänyt.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen lainvastaisesta menettelystä kaupungin työllisyyspalvelujen tietoon.

Totean lisäksi seuraavan.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi. Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on katsottu, että oikeusasiamies voi perusoikeuksien valvontatehtävänsä puitteissa tehdä perusoikeuksien loukkausten takia hyvitysesityksiä.

Kantelijan subjektiivinen oikeus velvoitetyöhön välittömästi ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan päättymisen jälkeen ja hänen oikeutensa saada asiansa asianmukaisesti käsitellyksi eivät olleet toteutuneet. Kaupungin työllisyyspalvelujen menettelyn voidaan aiheellisesti arvioida todennäköisesti aiheuttaneen kantelijalle taloudellista menetystä. Mielestäni vaatimus perus- ja ihmisoikeuksien tehokkaasta toteutumisesta tässä tapauksessa edellyttää, että kantelijalla on oikeus asianmukaiseen hyvitykseen.

Esitän kaupungin työllisyyspalvelujen arvioitavaksi, miten se voisi hyvittää kantelijalle hänen oikeuksiensa loukkauksen. Pyydän työllisyyspalveluja ilmoittamaan minulle 31.8.2025 mennessä toimenpiteistään asiassa. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.